

'We vliegen naar Mars, maar hiervoor is soms geen oplossing'

Fistels: een lastig probleem

AMC-chirurgen Christianne Buskens en Willem Bemelman hebben al veel nare fistels rond de anus gezien. Een goede behandelmethode om van deze 'rottingen' af te komen is er lang niet altijd. Een stoma kan helpen, maar dat is een moeilijke beslissing.

Maandagochtend in het Amsterdamse AMC. Over een paar uur begint het wekelijkse spreekuur voor mensen met peri-anale fistels. Deze fistels bij de anus hebben veel invloed op het dagelijks leven. Ze kunnen leiden tot pijn, en er loopt vaak ontlasting langs. Neem die jonge vrouw, moeder van een peuter. 'Een stoma kan haar van veel ellende verlossen, maar die wil ze niet,' vertelt Christianne Buskens. 'Ze accepteert het ongemak aan de onderkant zolang ze maar geen stoma hoeft. Ik begrijp dat goed. Het is een moeilijke beslissing.'

Endeldarm

Peri-anale fistels ontstaan in de endeldarm en lopen naar de anus. Sommige fistels zijn goed te behandelen, maar als de fistel complexer is, wordt het lastiger. In dat geval kan een seton worden aangebracht. Dit is een draadje waarmee de fistel wordt afgesloten, zodat deze zo goed mogelijk kan leeglopen. Sommige fistels zijn te behandelen met anti-TNF. Dit geneesmiddel is gericht tegen het eiwit TNF dat bij de ziekte van Crohn en colitis ulce-

rosa in te hoge mate wordt aangemaakt en dan schade aanbrengt aan de darm. Bemelman: 'Het nadeel is dat dit het immuunsysteem onderdrukt, en op de lange termijn geneest slechts een op de drie patiënten.' Tot slot kan een definitieve seton worden geplaatst, of men probeert de fistel chirurgisch te sluiten. 'Als geen van deze oplossingen werkt, kan het nodig zijn een stoma aan te leggen, zodat er geen ontlasting meer langs de fistels loopt. In de meeste gevallen wordt de fistel dan rustiger, en soms verdwijnt hij zelfs helemaal. Soms blijft de ontsteking helaas bestaan, bijvoorbeeld door slijm uit de darm, maar dat is bij een minderheid.'

Verschillende technieken

Een stoma wordt echter alleen geplaatst als het echt niet anders kan. 'Soms moet dat wel, want we hebben de ideale behandeling nog niet gevonden,' verzucht Willem Bemelman. 'Er zijn wel tien verschillende technieken. Dat duidt erop dat er geen echt effectief is.' Christianne Buskens: 'We kunnen een hart transplanten, en bij een fistel lukt het maar in zestig procent van de gevallen om er iets aan te doen.' Bemelman: 'We vliegen naar Mars, maar hiervoor een oplossing bedenken kunnen we niet. Soms draineren we met een seton. Dat deed Hippocrates ook al, in de vierde eeuw voor Christus, met een paardenhaar.' De chirurgen blijven met hun internationale collega's zoeken naar oplossingen. Zo zijn er veelbelovende studies naar het gebruik van stamcellen om de fistels te sluiten. Op het gebied van medicatie gaan de ontwikkelingen hard, vertelt Buskens. 'Er komen nieuwe medicijnen, en

we weten de oude beter te gebruiken en te doseren.'

Ei van Columbus

Zolang het ei van Columbus niet is gevonden, staat de kwaliteit van leven bij de chirurgen voorop. Ze geven voorlichting over de behandeling van de fistel. Buskens: 'Spoel ze schoon met een douchekop. Ook als een stoma is geplaatst.' En ze proberen het comfort te verbeteren. Bemelman: 'Ik wil iets doen aan het knoepje dat we in de setons leggen. Die geven veel ongemak bij het zitten. Ik heb dat aan wetenschappers van de TU Delft gevraagd. Ik heb een jonge patiënt die zoiets al uitprobeert voor zijn vier fistels. Hij mailde me laatst dat hij zo blij was dat hij weer kon fietsen. We zetten kleine, maar voor onze patiënten belangrijke stappen.'

Ook met de fistelklinik hopen de chirurgen vooruitgang te boeken. 'We werken in een multidisciplinair team en kunnen beter onderzoek doen,' vertelt Christianne Buskens. 'Zo denken we de behandeling steeds meer te verbeteren, en daardoor minder stoma's aan te hoeven leggen.'

Fistels en stoma's

Een fistel is een kanaalvormige verbinding in het lichaam, die overal kan ontstaan na een ontsteking. Het oude woord 'pijzweer' maakt dit duidelijk. Een peri-anale fistel is een verbinding tussen het anale kanaal en de huid rond de anus. Vaak is dit een overblijfsel van een ontsteking in een anaalkliertje. Een stoma kan helpen omdat de ontlasting de fistel dan niet meer bereikt. Bij zo'n driekwart van de patiënten levert dit verbetering op. De stoma kan tijdelijk zijn of definitief; soms wordt een tijdelijke stoma helaas definitief.

Foto: Joris Aben

AMC-chirurgen Willem Bemelman en Christianne Buskens